

Verslag stakeholderbijeenkomst, leeftijdsgrens Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting

Datum: 21 november 2025

Stakeholdersbijeenkomst

Als vervolg op de onderzoekexpertmeeting is er in september 2025 een stakeholdersbijeenkomst georganiseerd met vertegenwoordigers van belanghebbenden. In tabel 1 is weergegeven welke organisaties aanwezig waren bij de bijeenkomst. De genodigde stakeholders zijn aangedragen door het ministerie van VWS. Het doel van de bijeenkomst was om met de verschillende stakeholders in gesprek te gaan over hun visie over de inrichting van vervolgonderzoek. De bijeenkomst bestond uit 3 deelsessies waarvan de hoofdvragen zijn voortgekomen uit de expertmeeting en de vragen van het ministerie van VWS. Vooraf is aan de stakeholders gevraagd om na te denken over de vragen van de 3 deelsessies (zie bijlage 1). De stakeholders zijn in groepen van 5 of 6 deelnemers verdeeld om per groep de vragen in de deelsessies te bespreken. Tijdens de deelsessies is informatie opgehaald over de visie van de stakeholders op het al dan niet uitvoeren van vervolgonderzoek rondom het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens van 16 jaar voor het opvragen van persoon identificerende gegevens van de donor. Dit verslag geeft een samenvatting van de gedeelde inzichten, standpunten en aandachtspunten.

Tabel 1. Organisaties stakeholdersbijeenkomst

Organisatie
SIG Gameetdonatie
Priamos (Donor & gezin)
Stichting donorkind
Fiom (Expertisecentrum op het terrein van ongewenste zwangerschap, verwantschapsvragen en adoptie)
Cdkb (College donorgegevens kunstmatige bevruchting)
Freya (wensouders)
Meer dan Gewenst (regenboogouderschap)
NVOG (Nederlandse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie)
POINT (Professional Organisation of Belgian and Dutch Fertility Counselors)
Vereniging Bam-mam (Vereniging voor bewust alleenstaande moeders)
Lidc (Landelijke Informatiepunt Donorconceptie)

1. Onderzoek naar ervaringen en behoeften

De meerderheid van de deelnemers gaf aan dat er reeds voldoende onderzoek is verricht naar de ervaringen en behoeften van alle betrokkenen. Herhaling van dit type onderzoek wordt als onnodig en zelfs schadelijk beschouwd, omdat het kan leiden tot vertraging in beleidsaanpassingen en daarmee het psychisch leed van donorkinderen kan verlengen. Onderzoek maakt duidelijk dat openheid en toegang tot informatie belangrijke elementen zijn in het welbevinden van het donorkind, zoals genoemd in het rapport 'Zorgvuldigheid in de omgang met leeftijdsgrenzen in de Wdcb' (Universiteit voor Humanistiek, Pro Facto en Fiom, 2023). Daarbij wordt gewezen op het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waarin het recht op kennis van de eigen afstamming is verankerd. Verschillende stakeholders benadrukken dat dit fundamentele recht momenteel wordt ingeperkt door de bestaande leeftijdsgrens, zonder dat daar een inhoudelijke onderbouwing voor is. Het recht op afstamming zou leidend moeten zijn in de afwegingen rondom beleidsaanpassing. Door de stakeholders is aangegeven dat de leeftijdsgrens in de praktijk in veel gevallen al niet meer worden gehanteerd en dat kinderen, wanneer zij daaraantoe zijn, zelf contact zoeken met hun donor. Daarnaast werd opgemerkt dat de verwachtingen van donoren tot nu toe nauwelijks zijn meegenomen in het proces. In dat kader is Fiom in september 2024 gestart met een onderzoek naar de verwachtingen en ervaringen van spermadonoren - die na 2004 hebben gedoneerd - ten aanzien van hun contact met donorkinderen.

Enkele stakeholders benadrukken dat aanvullend onderzoek naar de ervaringen en behoeften van betrokkenen nodig is en wijzen daarbij de volgende punten aan als belangrijk:

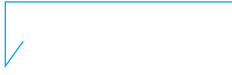
- Er zou aandacht moeten zijn voor kinderen onder de 16 jaar die nu al contact zoeken met hun donor; dit kan helpen om beter te begrijpen wat dit betekent voor het familiesysteem en welke begeleiding passend is.
- Het zou helpend kunnen zijn om te onderzoeken of de behoeften van verschillende oudergroepen, zoals solomoeders en heterogezinnes, van elkaar verschillen en wat dat betekent voor ondersteuning en beleid.

2 Praktijkbehoeften bij loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens

Er bleek brede overeenstemming binnen de groep dat het bieden van goede psychosociale begeleiding aan alle betrokkenen – kinderen, ouders en donoren – cruciaal is. De focus zou volgens de stakeholders moeten liggen op het zorgvuldig vormgeven van het implementatieproces: hoe de begeleiding, informatievoorziening en procedures ingericht worden als de leeftijdsgrens zou worden losgelaten.

2.1 Maatwerktraject

De behoefte en motivatie verschillen sterk per ontwikkelingsfase van het kind. Maatwerk sluit aan bij zowel de diversiteit binnen de doelgroep als bij de ontwikkeling van het kind. Het loslaten van de leeftijdsgrens biedt hulpverleners ruimte om maatwerk te leveren. Het is daarom van belang om in vervolgonderzoek te focussen op hoe dit maatwerk optimaal kan worden ingericht en hoe we ervoor zorgen dat er voldoende hulpverlening beschikbaar is. Daarbij wordt opgemerkt dat er binnen de pedagogiek, en met name in de jeugdhulpverlening, veel kennis en ervaring bestaat over het informeren van kinderen. Binnen de jeugdhulpverlening is bovendien al veel bekend over het omgaan met complexe gezinssituaties, die vaak verder reiken dan het enkele gegeven dat een kind via een donor is geboren. Er is ruime ervaring met het begeleiden van loyaliteitskwesaties en het ondersteunen van ouders en kinderen in dergelijke dynamieken.

2.2 Opvragen van informatie en informeren

Ouders zullen in de meeste gevallen de primaire informanten zijn en hebben ondersteuning nodig om informatie passend bij de ontwikkeling en behoefte van een kind over te brengen. Begeleiding zou al in de klinieken moeten beginnen om toekomstige ouders te ondersteunen en begeleiding bij de manier van informeren van hun (toekomstige) kinderen. Door meerdere stakeholders wordt genoemd dat ook de overheid een rol zou kunnen hebben in het verschaffen van informatie aan donorkinderen en wensouders, over de betekenis van het donorouderschap en de maatschappelijke consequenties van donorconceptie. Digitale middelen bieden veilige en laagdrempelige mogelijkheden voor informatie-uitwisseling en het aangaan van contact. Een gelaagd systeem kan in eerste instantie basisinformatie en niet-identificerende gegevens verstrekken, en vervolgens – indien gewenst en met passende begeleiding – ruimte bieden voor direct contact. Digitale vormen zoals tekst, audio en video kunnen het contact minder beladen maken en beter aansluiten bij de behoeften en ontwikkelingsfase van kinderen. In vervolgonderzoek is het van belang te verkennen welke informatiebehoeften er bestaan en op welke wijze informatieverstrekking optimaal kan worden ingericht. Hierbij moeten regels en technische waarborgen onbedoelde blootstelling voorkomen en opties bieden voor halfbroers/-zussen om hun privacy voorkeuren vast te leggen en eventueel te kunnen wijzigen.

2.3 Internationale banken en donoraanbod

Wijzigingen in het nationale systeem hebben mogelijk gevolgen voor het gebruik van internationale donorbanken en zgn. fertiliteitstoerisme; een verandering in de wet kan leiden tot toename van buitenlandse behandelingen. Anderzijds zou een wijziging in Nederland er ook voor kunnen zorgen dat juist nieuwe donoren worden aangetrokken die zich prettig voelen bij transparantie. In vervolgonderzoek is het van belang te analyseren welk effect deze ontwikkelingen hebben op het donoraanbod, bijvoorbeeld via vragenlijsten onder donoren en door monitoring van het aantal donoren.

3. Onderzoek tijdens en na loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens

ZonMw signaleerde bij de stakeholders dat het gesprek zich voornamelijk richtte op het loslaten van de leeftijdsgrens. Daarbij werden diverse aandachtspunten benoemd die van belang zijn voor vervolgonderzoek. Er werd een duidelijke voorkeur uitgesproken voor longitudinaal onderzoek, waarbij gezinnen vanaf de conceptie worden gevolgd, om zo de ontwikkeling van donorkinderen na het loslaten van de leeftijdsgrens goed in kaart te kunnen brengen. In dat kader is het ook waardevol om casussen te onderzoeken waarin de ervaringen van betrokkenen positief of juist negatief zijn. Door overeenkomsten en verschillen tussen deze situaties te analyseren, kan beter worden vastgesteld hoe ondersteuning voor alle betrokkenen effectief kan worden ingericht. Daarmee wordt recht gedaan aan de diversiteit aan perspectieven en behoeften binnen deze groep. Als onderdeel van dit onderzoeksontwerp zijn evaluatiemomenten essentieel om ontwikkelingen tijdig te kunnen signaleren. Monitoring zou zich daarbij moeten richten op het welzijn van betrokkenen, eventuele schade, de kwaliteit en kwantiteit van begeleiding, en het proces rondom het aanvragen en verstrekken van donorgegevens. Stakeholders benadrukten het belang van het betrekken van alle relevante partijen bij het ontwerp en de toetsing van het onderzoek, bijvoorbeeld via klankbordgroepen of begeleidingscommissies. Tegelijkertijd werd erop gewezen dat het streven naar een 'representatieve' groep donorkinderen geen recht doet aan de grote variatie in ervaringen en diversiteit in deze groep; representatie is in deze context een complexe term, en

het bereiken van groepen die nu nog onvoldoende worden gehoord, vraagt om gerichte aandacht. Tot slot gaven stakeholders aan dat het beperken van de reikwijdte van mogelijk vervolgonderzoek tot kinderen die na de wetswijziging zijn verwekt, niet passend is, aangezien klinieken al vóór de wetswijziging zijn gestart met het gebruik van type B-donoren. Het is volgens de stakeholders niet nodig onderscheid te maken tussen de groep de kinderen voor de wetswijziging en de groep kinderen na de wetswijziging, aangezien de behoeftes van deze kinderen niet per definitie anders zullen zijn.

4. Algemene aandachtspunten

Er zijn verschillende onderwerpen genoemd die niet direct verband houden met het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens in de Wdcb, maar die wel relevant zijn binnen de bredere context van het onderwerp. Onderstaande punten zijn genoemd:

- Omdat sperma- en eiceldonatie verschillen in complexiteit, anonimiteit en frequentie, moeten eventuele wijzigingen ook afgestemd worden op eiceldonoren
- Het overwegen van één geregistreerd contactmoment tussen donor en donorkind zou een optie kunnen zijn, mits verwachtingen en vrijwilligheid vooraf duidelijk zijn voor alle betrokkenen.
- Wellicht is het zinvol om te kijken naar uitbreiding van de gegevens die in de beginfase van het donorschap worden vastgelegd, zodat toekomstige informatievoorziening beter kan aansluiten.
- Voor kinderen die (nog) niet of pas laat door hun ouders zijn geïnformeerd, zou een vangnet overwogen kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van overheidsinformatie die opgevraagd kan worden, laagdrempelige hulpverlening en toegang tot pedagogische ondersteuning via jeugdvoorzieningen.
- In sommige gevallen is bij het gebruik van donormateriaal niet volledig voldaan aan geldende wet- en regelgeving. Het kan waardevol zijn om deze dynamiek mee te nemen in onderzoek, omdat dit ook invloed heeft op situaties waarin alles correct is verlopen.
- Inzicht in verschillende opvoedsituaties en hoe deze van invloed zijn op de behoefte aan donorinformatie, kan bijdragen aan beter afgestemde ondersteuning.
- De overgang van B-donoren naar uitsluitend C-donoren, waarbij ouders en donor elkaar hebben ontmoet voor conceptie, zou overwogen kunnen worden. Dit in combinatie met een lager maximum aantal gezinnen per donor (12 naar bijvoorbeeld 4 of 5). Dit is vooral vanuit psychosociaal oogpunt relevant, gezien de mogelijke sociale verwickelingen bij grotere donorgroepen. Een C-loket dat wensouders en donornvaders actief koppelt, zou knelpunten kunnen verminderen door vooraf verwachtingen af te stemmen.
- De huidige juridische kaders, zoals de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo), lijken niet altijd aan te sluiten bij de realiteit van donorkinderen. Het kan zinvol zijn om te verkennen hoe deze kaders beter afgestemd kunnen worden op hun situatie.
- Het zou waardevol kunnen zijn om te onderzoeken in hoeverre ouders zich mogelijk bedreigd voelen in hun rol wanneer een donor een relatie met hun kind opbouwt, en hoe dit doorwerkt in de loyaliteitsbeleving van kinderen.
- Er kunnen factoren zijn die bepalen hoe donorkinderen naar hun donor kijken, en andersom. Het verkennen van deze wederzijdse perspectieven kan waardevolle inzichten opleveren.
- In gezinnen waarin niet alle kinderen dezelfde behoefte hebben aan donorinformatie, kan het zinvol zijn om te kijken hoe hiermee omgegaan kan worden in de praktijk.

Bijlage 1. Onderwerpen deelsessies stakeholderbijeenkomst 29 september 2025

Deelsessie 1

In hoeverre acht u vanuit uw belangengroep / ervaring / kennis (meer) onderzoek nodig naar de ervaringen en behoeftes van betrokkenen (donorkinderen verwekt sinds juni 2004, donoren en ouders / het gezin) ten aanzien van het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens van 16 jaar voor het opvragen van persoonsidentificerende gegevens van de donor?

Welke kennis ontbreekt over:

- a. de betekenis van het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens voor betrokkenen;
- b. de motivatie van verschillende betrokkenen dat donorkinderen al op jonge leeftijd over de persoonsidentificerende gegevens van de donor beschikken;
- c. de mogelijke (schadelijke) effecten bij kinderen als de leeftijdsgrens wordt losgelaten of aangepast;
- d. de mogelijke (schadelijke) effecten bij kinderen als de leeftijdsgrens wordt behouden;
- e. de verwachtingen van verschillende betrokkenen ten aanzien van de rol en houding van de donor wanneer zij op jongere leeftijd toegang krijgen tot diens gegevens.

Deelsessie 2

Welke aandachtspunten / suggesties heeft u voor een zorgvuldige implementatie van het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens?

Welke kennis ontbreekt over:

- a. hoe het proces van het verstrekken van persoonsidentificerende donorgegevens het best kan worden ingericht;
- b. de betekenis en gevolgen van het loslaten of aanpassen van de leeftijdsgrens voor de informatievoorziening aan en begeleiding van betrokkenen, en over de rolverdeling tussen de verschillende veldpartijen daarbij;
- c. de wenselijkheid van maatwerk bij het verstrekken van persoonsidentificerende gegevens aan de donor, en over de wijze waarop met behulp van maatwerk rekening kan worden gehouden met individuele verschillen en behoeften van donorkinderen;
- d. de rol van ouders bij het verkrijgen van toegang tot de persoonsidentificerende gegevens van de donor;
- e. het belang en de noodzaak van toegang tot de gegevens van halfbroers- en zussen (als beide partijen dit willen).

Deelsessie 3

Heeft u suggesties voor de opzet van nader onderzoek en/of monitoring?

- a. Wanneer kan dergelijk onderzoek het beste plaatsvinden, gelet op het feit dat de eerste donorkinderen die vallen onder de Wdcb in 2021 16 jaar zijn geworden?
- b. Is het volgens u nuttig en wenselijk om onderzoek te doen naar de behoeften van donorkinderen die de leeftijdsgrens van 16 jaar nog niet hebben bereikt?
- c. Hoe includeer je een representatieve groep donorkinderen?
- d. Is het nuttig en noodzakelijk om de wensen en standpunten van donorkinderen die vallen onder de Wdcb over een langere periode te monitoren?
- e. Wat zijn belangrijke punten om te monitoren als ervoor wordt gekozen de leeftijdsgrens los te laten of aan te passen?